

Андрій Білик

БІБЛІЙНІ ЖІНКИ

- Жінки у П'ятикнижжі Мойсея
- Жінки в книгах Ісуса Навина, Суддів, Рут
- Жінки в книгах пророка Самуїла
- Жінки в книгах Царів, Пророків, Пісні пісень і Приповістях Соломона
- Жінки у книзі Естер
- Жінки Нового Завіту

УДК 82-97

ББК 84.4 (УКР) 6

Б 61

Рецензія і богословська експертиза *М. А. Жукалюка*

Рецензенти:

- † д-р *Володимир Війтишин* — Архієпископ і Митрополит Івано-Франківський УГКЦ;
† *Іоасаф Васильків* — Митрополит Івано-Франківський і Галицький УПЦ КП;
† *Андрій Абрамчук* — Митрополит Галицький УАПЦ;
І.А. Климшин — релігієзнавець, професор, доктор фізико-математичних наук (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника);
В.І. Корчук — пастор, ректор Духовної семінарії Церкви АСД в Україні, доктор практичної теології (DMin) Університету ім. Ендрюса (США);
Р.А. Кияк — професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології, доктор філософських наук, доктор богослов'я (теології), кандидат географічних наук. (Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника);
о-м. Іван Козовик — професор, архієпархіальний цензор, декан філософсько-богословського факультету Івано-Франківської Теологічної Академії УГКЦ;
В.С. Велечук — магістр християнського служіння, пастор Церкви Християн Адвентистів Сьомого Дня.

Рекомендовано до друку Спілкою християнських письменників України

Дозволяється розповсюджувати в Церквах Київського Патріархату
Київ, вул.Пушкінська, 36
Канцелярія УПЦКП, 16.03.2010 р. № 134

Білик А. Д.

Б 61 Біблійні жінки / А.Д. Білик. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. — 932 с.

ISBN 978-966-10-3983-3

Узявши за основу Біблію та твори відомих християнських письменників, автор намагається дослідити життя і роль жінок не лише в історії ізраїльського народу, а й усього людства. Збірка складається із шести частин, у яких змальовано більше ста героїнь із різних книг Святого Письма, починаючи від П'ятикнижжя Мойсея і закінчуючи Новим Заповітом.

Книга зацікавить викладачів (студентів) гуманітарних вузів, вчителів християнської етики й усіх, кому не байдужі духовні християнські цінності.

ББК 84.4 (УКР) 6
УДК 82-97

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

ISBN 978-966-10-3983-3

©Навчальна книга — Богдан, 2016

Передмова

Про жінок написано мільйони книг. Жінка надихала художників, поетів, прозаїків, істориків, які створювали безцінні художні полотна, витвори літературного мистецтва та історичні праці. Важко уявити кінорежисера, котрий ризикнув би створити цікавий фільм без образу жінки в одній з головних ролей.

Жіноцтво — це більша частина суспільства. І як би «сильніша стать» не старалась підкорити, а часом навіть поневолити жінку, перетворюючи її на рабиню, вона, як той міфічний Фенікс, знову і знову встає із «попелу» недолугих людських традицій, усім своїм єством заявляючи, що вона, як і Адам, — вінець Божого творіння, рівна чоловікові і за передвічним промыслом має виконувати унікальну роль, на яку нездатний чоловік, як би він цього не хотів.

Створюючи Єву не із землі, а з ребра вже існуючого Адама, Творець «вмонтував» у її єство щось таємниче, що не піддається жодному дослідженню. Навіть проживши з дружиною півстоліття і більше, чоловік змушений визнати, що жінка так і залишається незбагненою для нього. Можливо, саме ця незбагненність є силою жінки, яка ховається за уявною слабкістю, що так приваблює чоловіка, робить його героєм або рабом, вельможею або невдахою. На жаль, не всі чоловіки здатні визнати, що своїми успіхами, кар'єрою і популярністю вони мали б завдячувати непомітному впливу особи, якій вони віддали своє серце, а іноді і розум. Біблія та історія відкривають, що від доброго чи поганого впливу жінки не раз залежали долі не лише окремих держав, а й великих світових імперій.

Той факт, що автор книги «Біблійні жінки», Андрій Білик, розпочав свій літературний доробок з образу жінки, тим більше жінки біблійної, викликає неабияку повагу і вдячність.

Зі змісту книг випливає, що автор не просто захоплюється біографічною констатацією фактів далекого минулого біблійних героїв, висвітлюючи відомі з тексту, а також уявні, подробиці життя, щоб полоскотати почуття читача і цим зацікавити його книгою. Вдало використовуючи коментарі відомих християнських авторів, історичні матеріали, а також додаткову літературу, А. Білик спонукає читача робити для себе певні висновки, свідомо при цьому вирішуючи, чи повторювати помилки біблійних осіб, поділяючи їхню сумну долю, чи обрати кращий шлях, рекомендований у Книзі книг. До того ж, позитивні приклади біблійних героїв, викладені в книзі, спонукають сучасників до повторення їхніх досвідів, тим самим впливаючи на їхню власну долю.

Цікаво зазначити, що автор не тільки згадує широко відомих біблійних персонажів, таких, як Естер, Рут, Рахав, Дебору, Єзавель, Марію та інших, біографії яких широко висвітлені в Біблії та християнській літературі. Він також розповідає про маловідомих жінок, імен яких біблійні автори не називають; і навіть дослідники Біблії при читанні можуть не звернути на них жодної уваги, але з досвідів яких автор виводить належні уроки.

Хоч праці А. Білика не орієнтують читача на ту чи іншу конфесію і їх сміливо можна назвати міжконфесійними, однак завдяки тому факту, що в їх основі покладене чисте вчення Біблії, неупереджений читач, який шукає істину (незалежно до якої конфесії він належить), знайде в цих книгах джерело небесної води, здатної втамувати спрагу втомленому подорожньому двадцять першого століття.

Написана простою мовою, збірка знайде хороший відгук не лише серед жінок та дівчат, а й серед чоловіків, і особливо юнаків. Бо ж хіба можна щось писати про жінку, обминаючи сильну чоловічу стать? А це означає, що кожний читач, незалежно від віку і статі, знайде в книзі золоте зерно істини.

*Микола Жукалюк,
християнський письменник*

**Жінки у
П'ятикнижжі
Мойсея**

Це дослідження пана Андрія Білика ролі жінки, а саме Біблійної Старозавітної, показує, як промисел Божий відкривається через жінку і яку важливу роль віддає Господь жінці.

Ця книга відкриє для тих, хто її прочитає, багато нового про жінку як дочку, дружину, матір і учасницю суспільних подій.

ЮОСАФ

*Митрополит Івано-Франківський
і Галицький УПЦ КП*

Єва

Більшість дослідників стверджують, що Біблія подає нам мало інформації про першу жінку світу, ім'я якої Єва. І все ж, не дивлячись на скупість інформації, ми з Божою допомогою можемо в достатній для нас повноті відновити її образ, як образ істинної праматері всіх людей.

Чудовий християнський письменник Володимир Якович Канатуш (дослідження якого я іноді брав за основу статей про біблійних жінок і вони відповідно увійшли у цю збірку), зауважує, що про створення жінки в Біблії говориться детальніше, ніж про чоловіка.

Саме ім'я нашої праматері Єви (тобто життя, жива) говорить про те, що вона принесла життя усім поколінням людей, хоч саме через неї у світ увійшли гріх, смерть і страждання.

Ім'я Єва на давньоєврейській мові означає не просто «та, що дає життя тілу», але й «та, що дає життя розуму». В це ім'я закладений глибокий зміст, бо вона, як родоначальниця, як мати, передає своїм дітям духовне життя. Адже саме в цьому істинне покликання жінки — закласти в серцях своїх дітей духовні основи, щоб потім вони прилучались до життя з Богом. Матір приносить в жертву себе, своє життя і здоров'я, віддаючи дітям усю силу материнської любові, щоб вони пізнали істину і стали членами Церкви Христової. Таким є високе покликання жінки на землі.

Єва стала матір'ю всіх «живущих» — і грішників, і праведників. І саме Єві Бог дав обітницю, що її «насіння» зітре «голову» змієві (Бут. 3:15). Цією обітницею предвіщено прихід Хрис-

та, «що родився від жінки, та став під Законом, щоб викупити підзаконних...» (Гал. 3:19; 4:4-5). Ісус Христос — Син Діви Марії, разом з тим, за пророцтвом, є Сином першої жінки світу.

Єва стала матір'ю усіх, хто ввійшов до громади Господа, в Його святу Церкву. Їх дуже і дуже багато (Об'явл. 7:9; 19:1). Всі святі по плоті — нащадки Адама і Єви, а по духу — народжені від Бога. Єва дала їм життя, виправдавши своє дивне ім'я, що означає життя.

Але, напевно, ніхто з усіх жінок історії всіх часів і народів не знавався таких нарікань і звинувачень в усіх бідах на землі, як наша праматір Єва. Кожне нове покоління звинувачує її в усіх нещастях і стражданнях роду людського. Це вона не послухала Бога! Це вона порушила Його заповідь! Апостол Павло пише про неї: *«І не Адам був зведений, але, зведена будиши, жінка попала в переступ» (1 Тим. 2:12-15).*

Ми не будемо приєднуватись до голосу тих, хто звинувачує Єву, адже Священне Писання стверджує, що головним винуватцем усіх бід і страждань людства є перш за все диявол.

Зупинимо свій погляд на образі Єви — найпрекраснішої з усіх жінок, яка вийшла з рук Творця досконалим створінням. Адже в кожному з нас тече її кров. Чи можемо ми її не шанувати за словами: *«Шануй свого батька та матір»?* Це ж «перша заповідь з обітницею...» (Ефес. 6:2-3).

По-перше, варто зауважити, що образ Єви унікальний. Це перша жінка, перша дружина, перша наречена, перша мати у світі.

По-друге, звернімо увагу на те, що Сам Творець був для неї і Батьком, і Матір'ю. Отже, Сам Бог вклав в її серце багатство материнської любові, щоб вона могла передати це усім жінкам нашої планети.

«І сказав Бог: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над морською рибою, і над птаством небесним, і над худобою, і над усією землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі». І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх» (Бут. 1:26-27).

Що означає вислів «за образом Божим»? «В людині втілюється образ Божий, вона уподібнювалась до Нього і зовні, і за своїм характером»¹. Слово «людина» в первинному значенні визначало дві особи — чоловіка й жінку. Ці дві особи були призначені для спільного, а не відокремленого проживання, і для створен-

Створення Адама і Єви

ня сім'ї їхні нащадки також повинні були шукати представника протилежної статі. Поєднання чоловіка і жінки було потрібне для продовження людського роду і збереження суспільства.

У розумінні багатьох людей Бог асоціюється винятково з чоловічою статтю. І це природно, оскільки в єврейській мові слово «Бог» має закінчення чоловічого роду множини, і тому всі дієслова, які описують Його дії, набувають форми чоловічого роду. Однак, незважаючи на це, Біблія часто представляє Бога в жіночих образах і наділяє Його жіночими рисами.

Окрім того, поняття «Бог», як і первинне значення слова «людина», містить в собі ідею множинності. Знаменник, використаний для опису Бога, має форму множини. *«Створімо людину за Нашим образом і Нашою подобою» (Бут. 1:26).*

Множинність Божества природна, адже *«Бог є любов» (1 Івана 4:8)*. Для вияву любові необхідна особистість, котра зможе нею ділитись, а також друга особистість, на яку ця любов може бути спрямована.

Чоловіки і жінки у своєму партнерстві відображають подібну любов, для них природно поєднуватись у любові. Любов пронизує усі людські взаємини. Людські істоти живуть, аби любити і дарувати любов у всіх її проявах (подружню, батьківську, синівську та інші). Люди, які не перебувають у шлюбі, також можуть повною мірою виявляти свою любов, але цей вияв відрізнятиметься від подружньої любові. Адже відомо, що Ісус не перебував у шлюбі.

«І сказав Господь Бог: «Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього» (Бут. 2:18).

Як пояснюють єврейські коментатори Біблії, в тексті книги Буття (2:18) слова «подібну до нього» можна перекласти як «навпроти нього». З'єднуючись у шлюбі, чоловік і жінка перебувають «навпроти» один одного, і народжене ними дитя втілює первісну єдність чоловіка і жінки.

Бог не висловив наміру просто створити помічника Адамові. Єврейський текст дослівно означає «подібну до нього проти-лежність». Його дружина не була просто помічником, аби готувати їжу, виношувати дітей чи доглядати за садом. Єва була «його другим «я»², його партнером у повному розумінні цього слова.

Жінка мала стати «поміччю, подібною до нього». Цей єврейський вислів означає «помічник, що дорівнює йому», «помічник такий, як він», «його аналог, копія». (*«Створю для нього помічника — такого, як він». — Переклад Рафаїла Турконяка*). Такими словами Біблія оцінює жінку як рівну, як партнерку чоловіка, котрий у її товаристві знаходить найповніше задоволення, з якою він розділяє Божі образ і подобу.

Ідея про помічника зовсім не означає, що йдеться про особу нижчого рівня, оскільки Біблія часто називає Самого Бога Помічником людини (Псал. 30:11; 54:6; 121:2; Євр. 13:6).

Яку глибину, яку безмежність материнських і жіночих почуттів, яке багатство любові і ласки потрібно було мати Єві, щоб стати праматір'ю усього людства! Створюючи її, Творець від початку наділив Єву цим скарбом в такій кількості, що вона не розгубила його навіть у стані падіння, зумівши передати його нащадкам аж до наших днів. Сам Бог в усій повноті Своєї любови створив її довершеною, прекрасною і чистою, і Адам, побачивши її, захоплено вигукнув: *«Оце тепер вона — кість від костей моїх, і тіло від тіла мого. Вона чоловіковою буде зватися, бо взята вона з чоловіка» (Бут. 2:23).*

У тексті книги Буття (2:23) перше почуття Адама при зустрічі з Євою відображене не як романтичне захоплення, а як радість, утіха. В єврейському тексті перше слово Адама може бути перекладене по-різному: «зараз» або «у цей час», але найкраще відповідає вигук «Нарешті!». Ось, нарешті, є жива істота, з якою він міг по-справжньому себе ототожнити. Жінка була не просто його «дублікатом», вона у буквальному розумінні була частиною Адама, оскільки була створена з його ребра.

Метью Генрі сказав, що жінка «була створена не з голови Адама, щоб головувати над ним, і не з його стопи, аби бути зневаженою ним, а з його боку, щоб бути рівною йому, знаходити захист під його рукою і перебувати біля його серця як кохана».

Побачивши жінку, Адам був настільки захоплений, що своє тріумфальне вітання дружині висловив у віршах (Бут. 2:23 — перший поетичний двовірш у Писанні). Створення Єви та її шлюб з Адамом повинні були стати великим благословенням. Один чоловік та одна жінка мали створити основу сім'ї, основний осередок, з якого буде походити і розвиватися життя усього людства. Так вони повинні були виконати Божий наказ: *«Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю»* (Бут. 1:28).

Адам одразу відчув і визнав Єву своєю половиною і помічницею. Бог з'єднав цю першу людську пару так міцно, що *«Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, — і стануть вони одним тілом»* (Бут. 2:24). З того часу Адам і Єва стали прабатьками усього людства: *«І весь людський рід Він з одного створив, щоб замешкали всю поверхню землі...»* (Дії 17:26).

Коментуючи текст з книги Буття (2:24), Ісус проголосив, що чоловік і жінка *«вже буде не два, а одне тіло»* (Матв. 19:6). Чоловік і жінка повинні бути поєднані соціально, емоційно, духовно й фізично.

Цей текст пропонує подружжю не лише залишити батьківський дім. Духовне розуміння цього тексту має на увазі зміну чоловіком і жінкою своїх пріоритетів. Батьки більше не мають права домагатися першорядної ролі в житті молодят. Звісно ж, це не означає, що подружжя перестає шанувати своїх батьків, п'яту Заповідь вони повинні виконувати протягом усього свого життя. Однак це повеління означає, що подружні стосунки є найціннішими, найтіснішими; у порівнянні з ними стосунки з батьками стають другорядними.

Земне людство, як і сама людина, унікальне. Воно — шедевр божественного творіння, який зберігає свою геніальність протягом шести тисяч років.

Адам і Єва були ідеальною парою. Цікаву думку про ідеальний шлюб висловив американський письменник А. Бірс: «Шлюб — це спільнота, що складається з пана, пані і двох рабів, загальною кількістю в дві людини». Таким шлюбом було перше подружжя, і плоди його благословення продовжаться до другого пришествя Христа і навіть у вічності.

Єва була створена рукою Божою як помічниця своєму чоловікові і цілком відповідала йому в усіх аспектах. Відповідність була і в тому, що усі фізичні, душевні і духовні її якості були доповненням якостей Адама: його силі відповідала її ніжність, м'якість і покірність; його мужності — її чуйність, привабливість і врода; його витривалості — її терпеливість, смиренність, лагідність, любов; його рішучості — її обережність і стриманість; його ініціативі — її люб'язність. Вони в усьому доповнювали одне одного. Обоє, разом узяті, вони стали одним, що Сам Бог назвав великим словом ЧОЛО-ВІК, чоло вічності.

Бог благословив перший шлюб. Отже, автором цієї установи є Творець Всесвіту. *«Шлюб є почесний»* (Євр.13:4). Це один з перших дарів, які Бог дав людині, і одна з двох постанов, які після гріхопадіння Адам і Єва винесли з собою за ворота раю. Коли в шлюбі керуються божественними принципами та підкорюються їм, він стає благословенням та допомагає зберегти моральну чистоту і щастя людського роду. Такий шлюб задовольняє соціальні запити і підносить людину фізично, інтелектуально та морально.

Друга постанова — це день відпочинку, день спокою. *«І скінчив Бог дня сьомого працю свою, яку Він чинив. І Він відпочив у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив»* (Бут. 2:2-3).

Після того, як Бог задовольнився спокоєм сьомого дня, Він освятив його, відокремив як день відпочинку для людини. Цього святого дня людина, наслідуючи приклад Творця, повинна спочивати, щоб, милуючись небесами і землею, роздумувати про великі діла Бога — Творця; щоб її серце, споглядаючи докази божественної мудрості та доброти, сповнювалося любові й пошани до свого Творця.

Благословляючи сьомий день, Бог тим самим встановив в Едемі пам'ятник Своїй творчій праці. Субота була дана Адамові — батьковій та представниковій усїєї людської родини. Дотриманням суботи всі ті, хто житиме на землі, мали засвідчувати свою вдячність та визнання того, що Бог є їхнім Творцем і законним Повелителем, що вони є ділом рук Божих, підданими Його Царства.

Отже, ця постанова була дана усьому людству, а не лише для якогось певного народу, і мала служити постійним нагадуванням людині, що все, чим вона насолоджувалась і володіла, створив для неї Творець.

Бог бачив, що субота вельми важлива для людини, і навіть у раю людина мала потребу в тому, щоб в одному із семи днів залишити усі свої справи та глибоко роздумувати над ділами Божими, прославляючи Його силу, мудрість і доброту.

Єва, як і Адам, мала досконалий розум, здатний розуміти Бога і навколишню дійсність, розумно жити в ній і працювати. Як і Адам, Єва мала особисті стосунки з Творцем і особисту відповідальність перед Ним. Бог дав їй певні обов'язки, які вона повинна була виконувати. Разом з чоловіком вона доглядала сад.

Хоч Єва створена дещо пізніше від Адама, але з самого початку їй було відведено певну роль в Божому плані. Разом із чоловіком вони складали одне ціле; без нього вона нічого не значила, як і він без неї. Апостол Павло коментує це так: *«Одначе в Господі ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка. Бо як жінка від чоловіка, так і чоловік через жінку; а все — від Бога»* (1 Кор.11:11-12). За Божим планом ні чоловік не має права ігнорувати жінку, ні жінка — чоловіка. І лише в шлюбі створюється та повнота, при якій людина найкращим чином готується для Царства Небесного. Тому ми повинні і будемо поважати одне одного, якими б недосконалими не були наші чоловіки і дружини.

В шлюбі Єва покоряється Адамові. По суті, вона рівна чоловікові в усьому, але в своїх функціях вона повинна підкорятися йому невимушено, охоче і добровільно. Такий порядок встановлений Самим Богом. Як Син Божий підкоряється Отцю і як Церква підкоряється Христові, так дружина підкоряється чоловікові. Це створює гармонію в сім'ї, Церкві, суспільстві, всесвіті. І лише тоді, коли чоловік і жінка разом і їхні взаємини одухотворені однією ідеєю, одним Духом, вони створюють одне

ціле — подружню пару. Подружжя — це не сума двох окремих істот, це формування нової неподільної єдності. Вони — одна плоть і один дух. Їхній союз заснований на послуші, взаємному коханні і повазі (Ефес. 5:33).

Як бачимо, перша жінка Єва була рівною своєму чоловікові і була необхідним доповненням його якостей. Як і він, вона мала вільну волю і могла вибирати, вирішувати, виконувати і дотримуватись певних правил.

Текст книги Буття (3:1) відкриває перед нами новий і несподіваний (на фоні описаного раніше) елемент — змія. Хоч Біблія не уточнює, які саме земні плазуни (Бут. 1:25) були створені, змій, безумовно, був одним із них. Напевно, не було нічого незвичайного в тому, що змій з'явився в саду. Однак те, що він розмовляв і спокусив Єву до гріха, було незвичним і нічим не пояснюється у двох попередніх розділах, де все створене було *«вельми добре»* (текст 31).

Якби існували тільки перші розділи книги Буття, люди не зрозуміли б, ким був змій і як він з'явився у створеному Богом досконалому світі. Як він міг розмовляти? Чому намагався обманути Адама і Єву? Як потрапив до Едему?

Це говорить про те, як важливо використовувати всю Біблію для розуміння істини. Поява змія-спокусника наводить на думку, що за цим стоїть зовсім інша історія, про яку не сказано жодного слова в перших двох розділах книги Буття. (Хоч натяки є. Де саме?). Аби краще зрозуміти, що ж відбулося, людям необхідне було додаткове відкриття. І свого часу Бог дав його.

Одним із найсумніших наслідків життя в сучасному світі стала тенденція применшувати реальність сатани, зробивши його просто символом зла. Вважається безглуздим буквально вірити в існування злої істоти. Популярна культура сприяла тому, що в думках безлічі людей сатана перетворився не на що інше, як на персонаж голівудських фільмів. Зрозуміло, потаємність завжди була улюбленим методом сатани. В Едемському саду він сховався під маскою змія, а сьогодні використовує більш витончені методи. Проте, як би він не діяв, наслідки однакові: люди вірять омані, ставлячи під загрозу власну вічну долю.

Спочатку, як говориться в Біблії, диявола не було, а був осяйний херувим Люцифер, який займав дуже високе місце в небесній ієрархії, поступаючись лише Христу. І ось у серці Люцифе-

ра зароджується заздрість: чому він мусить поступатися Христу? Поступово заздрість заволоділа усім його еством, і він починає підбурювати інших ангелів до повстання, звинувачуючи Бога в несправедливості і деспотизмі. Херувим запевняє ангелів, що справжнє щастя, радість і свободу їм здатний подарувати не Христос, а він, Люцифер. Звичайно, Бог міг миттєво знищити заздрісника, але тоді перед ангелами і жителями інших світів Він виглядав би деспотом, чиє правління засновується не на любові, а на насиллі. І звинувачення Бога в несправедливості, кинуте Люцифером, залишилося б відкритим. Бог міг би примусити усіх служити Йому, але це було б уже не служіння з любові і вдячності, а покірність, викликана страхом. А такого поклоніння Бог не потребує. Господь дав можливість усім світам переконатися в тому, що насправді являє собою Люцифер і до чого призводить викликане ним боговідступництво. Усі повинні були пересвідчитись, що це не волелюбне творіння, яке страждає від несправедливості і якого ніхто не розуміє, а злочинець, котрий приведе усіх, хто йому повірить, до гріха і смерті.

І ось на небі виникає протистояння. Диявол наполегливо працює, схиляючи на свій бік ангелів. А коли на нашій планеті з'являється життя, він в образі змія спокушає перших людей, завойовуючи собі право керувати усією Землею — право, яке належало Адамові.

В книзі Об'явлення (12:7-9) описано заключний етап протистояння на небі: *«І сталася на небі війна: Михаїл та Його Ангели вчинили зо змієм війну. І змії воював та його ангели, та не втрималися, і вже не знайшлося їм місця на небі. І скинений був змії великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана, що зводить усесвіт, і скинений був він додолу, а з ним і його ангели були скинені»*. Ось так аж до Другого приходу Христа дії диявола обмежені планетою Земля, жителі якої піддалися його спокусі.

«Але змії був хитріший над усю польову звірину, яку Господь Бог учинив. І сказав він до жінки: «Чи Бог наказав: Не їжте з усякого дерева раю?» (Бут. 3:1).

Давньоєврейський вираз перекладений українською мовою як *«хитріший над усю польову звірину»* не означає, що усі польові звірі були хитрими, а змії — хитріший від усіх (як це можна зрозуміти з деяких українських і російських перекладів). У створеному Богом досконалому світі не було лукавства і хитрощів.

Більш точний переклад фрази з давньоєврейської — «був хитрим серед усієї польової звірини».

Змій заговорив людською мовою! Це був перший обман диявола на землі! Перша підробка! Змії, як колись, так і тепер, не можуть говорити людською мовою, бо це прерогатива виключно людини. І ця підробка призвела до гріхопадіння!

Коли наш Спаситель вознісся на небо, апостоли одержали дар Святого Духа і заговорили різними мовами, що дало їм змогу донести благу вістку іншим народам. Завдяки цьому молода християнська Церква зростала і міцніла (Дії 2:10,11). Справжні Божі дари проявляються в середовищі людей, які мають бажання виконувати Його волю — Його Святий Закон (1 Івана 2:3-4, Івана 14:15).

Більшість людей помилково вважає, що тільки Бог може зробити чудо чи дати дар говорити мовами. Так, справжній дар чи чудо походять від Бога. Але сатана чинить підробки, завдяки яким прихилиє на свій бік людей і заволодіває їхньою свідомістю (2 Солун. 2:9-10). Останній час перед приходом Христа буде відзначатися особливим проявом чудодійних сил не лише в Церкві, а й поза нею: *«І я бачив, що виходили з уст змія, і з уст звірини, і з уст неправдивого пророка три духи нечисті, як жаби...»* (Об'явл. 16:13). Досліджуючи історію нашої планети та історію Церкви, кожна людина може дізнатись, що саме об'єднує в єдиний союз ці диявольські неправдиві чудеса.

На звабліві слова спокусника Єва відповіла: *«З плодів дерева раю ми можемо їсти, але з плодів дерева, що в середині раю, — Бог сказав: «Не їжте із нього, і не доторкайтесь до нього, — щоб вам не померти». І сказав змії до жінки: «Умерти — не вмрете! Бо відає Бог, що дня того, коли будете з нього ви їсти, ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючі добро й зло».*

Скуштувавши плід із цього дерева, запевняв змії, Адам і Єва зможуть проникнути у вищі сфери буття, осягнути ще більші знання. Адже й він скуштував заборонений плід і завдяки цьому отримав дар мови. Так підступно ошуканець натякав на те, що Господь приховав ці плоди від них через ревності, щоб вони не стали рівними Йому, саме через дивні властивості цих плодів наділяти мудрістю та силою Бог заборонив не лише куштувати їх, а й навіть торкатися до них. Ніби мимохідь спокусник зауважив, що божественне застереження дане тільки на словах; мета

його — налякати їх. Хіба могли вони померти? Чи ж не споживали вони плодів від дерева життя? Бог намагався лише перешкодити їм досягти вищого рівня розвитку й стати щасливішими.

Саме так діє сатана від днів Адама і до теперішнього часу, і його зусилля мають великий успіх. Він спокушає людей з недовірою ставитися до Божої любові та піддавати сумніву Його мудрість. Він постійно намагається викликати в них гріховну, нездорову цікавість, невгамовне бажання проникнути в таємниці божественної мудрості та сили. Для багатьох людей, котрі докладають зусиль, аби дослідити те, що Бог вважав за потрібне приховати, залишаються непоміченими відкриті Ним істини, суттєво важливі для спасіння. Сатана спокушає людей до непослуху, примушуючи їх думати, що саме це відкриває їм шлях до чудового світу знань. Однак усе це — омана. Окрилені надіями на прогрес, люди, нехтуючи Божими вимогами, стають на шлях, що призводить до виродження й смерті.

Порівнюючи діалог змія та Єви з описом умов життя в раю в 2-му розділі книги Буття, неважко зауважити явне спотворення дійсності з боку змія. Доказом цього є питання про заборону їсти плоди усіх дерев (порівняйте Бут. 2:16). Таким чином, сатана намагався посіяти сумнів у любові Бога до Свого творіння і зобразити Його жорстоким, що обмежує свободу особистості. Коли ж Єва дає заперечну відповідь, диявол виголошує прямий обман: *«Умерти — не вмерете!»* На івриті ця фраза звучить однозначно «Ло мот темутун», що можна перекласти як «ні в якому разі не вмерете».

Дивно, що Єва прислухається до слів диявола і вірить їм більше, ніж словам Бога (порівняйте Бут. 2:17 з Бут. 3:6). Слід звернути увагу на основний мотив, який спонукає Єву до порушення Божої волі: «...ваші очі розкриються, і станете ви, немов Боги, знаючі добро і зло». Бути «як Бог», бути незалежним від Творця, ігнорувати Його закон, відкидати Його авторитет — ось основна ідея гріха, ось гасло оманливої свободи.

Хоч сьогодні слово «незалежність» є популярним, однак, незважаючи на усю його привабливість, повної незалежності ніколи бути не може: діти повністю залежать від своїх батьків, і ніхто не вважає це ненормальним; одна людина потребує спілкування з іншою, і без цього не може жити; все живе залежить від сонячного світла, повітря, води, і ніхто не думає,

Гріхопадіння. Бут. 2, 16-17; 3, 1-6

що є щось порочне в цій залежності. Всі творіння (в тому числі й людина) залежать від свого Творця — такий закон вселенської любові.

Цікаво, що один з напрямів, яким людство крокує в пошуках незалежності від Бога, на перший погляд, може здивувати багатьох. Це — релігія. Системи поклоніння настільки перенасичені правилами, обрядами і вимогами, що не залишилось потреби в Самому Бозі. Це стосується таких світових релігій, як іслам, юдаїзм, буддизм і навіть деяких версій християнства. У всіх цих релігіях людина може отримати задоволення від дотримання встановлених правил і обрядів, тим самим стаючи все більш незалежною від Бога. Саме тому щирі релігійні люди іноді такі повільні в сприйнятті Євангелія, яке приносить благодать, котру неможливо заслужити.

Ще одним шляхом, котрим іде людство для досягнення своєї незалежності від Бога, є накопичення грошових капіталів і матеріальних благ.

Хитрий ворог упродовж тисячоліть набув неабиякої майстерності в тому, щоб впіймати в свої сіті якнайбільше людей, заманюючи їх земними цінностями.

В одній книзі розповідається про африканського мисливця, який вигадав геніальний і безвідмовний спосіб ловлення мавп. Знайшовши місце, де найчастіше збираються ці тварини, він закопував у землю горщики з вузькою і довгою шийкою, але так, щоб було видно лише вузький отвір. До горщиків він насипав по жмені рису і ягід, якими люблять ласувати мавпи. Після цього мисливець ховався.

Цікаві від природи мавпи підходили ближче і розглядали горщики. Помічаючи в горщиках ще й залишені ласощі, вони просовували руку в середину посудини і жадібно горнули їжу в жменю. Проте шийка глечика була надто вузька, і наповнений їжею кулак витягнути з посуду неможливо.

Цього моменту якраз і чекав мисливець. Він кидався зі своєї засідки на мавп, які ставали для нього легкою здобиччю. Мавпам навіть на гадку не спадало розкрити долоню і висипати їжу, щоб звільнитися з пастки.

Я в жодному разі не хотів образити чиїсь почуття, розповідаючи цю історію. Але чи завжди ми пам'ятаємо, що на кожного з нас полює найхитріший і найпідступніший мисливець у всесвіті? Невидимий мисливець, *«що панує в повітрі»* (Ефес. 2:2), мисливець вишуканий і усміхнений, дуже діяльний і винахідливий. Він маскує свої пастки в шикарних машинах, багатокімнатних квартирах і будинках, яскравих журналах, телевізійних екранах і просто на вулицях. І його легкою здобиччю стають люди зі стиснутими долонями і згаслими серцями.

Чи не марнуємо ми свого життя, боячись розтулити свої долоні і випустити з них те, що здається нам необхідним і дорогим, а насправді є марнотою. Не забуваймо, що сказав Ісус: *«Не лякайся, черідко мала, бо сподобалося Отцю вашому дати вам Царство. Продавайте достатки свої та милостиню подавайте. Робіть калитки собі не старіючи, — невичерпний скарб той у небі, куди не крадається злодій, і міль де не точить. Бо де скарб ваш, там буде й серце ваше!»* (Луки 12:32-34).

Прагнення бути незалежним від Бога відрізняє людей від істинних Божих творінь, котрі самі по собі є демонстрацією безумовної залежності від Творця. Жодне з небесних тіл не має й

крихти бажання бути незалежним. Сонце знає, коли йому сходити і заходити: *«І місяця Він учинив для означення часу, сонце знає свій захід»* (Псал. 104:19).

Як би не бушували стихії, вони завжди коряться Богові. Те саме стосується і тваринного світу. Не дивно, що бунтівна людина часом почувається самотньою у всесвіті, який живе в безумовній залежності від свого Творця.

Єдиний вихід — назад до залежності. Своїм Хрестом Ісус прийняв повне покарання за наші гріхи і тим самим зробив можливим те, що Бог може простити нам гріхи без усякого компромісу зі Своєю справедливістю. Приймавши людську подобу, Ісус уособився з нашим незалежним, егоцентричним «я», котре панує в житті кожної грішної людини. В Ісусі цей бунтівник був умертвлений. І для того, щоб стати учнем Ісуса, кожен з нас повинен скористатися цим подвійним цілющим засобом. По-перше, ми повинні переконатися, що через покавання і віру всі наші гріхи прощені. По-друге, ми повинні погодитися зі смертним вирокom, винесеним нашому бунтарському незалежному «єго».

Прагнення фальшивої незалежності, на яке наштовхнув людей диявол, — це не що інше, як прояв егоїзму. Залежність є порочною лише тоді, коли вона пов'язана з насиллям, приниженням особистості, чого не було в створеному Богом світі. Отож, змій виявився обманщиком.

Прийняте Адамом і Євою фальшиве розуміння незалежності породило невідомі раніше зміни в поведінці людини — вона стала уникати Бога: *«І почули вони голос Господа Бога, що по раю ходив, як повіяв денний холодок. І сховався Адам і його жінка від Господа Бога серед дерев раю. І закликав Господь Бог до Адама, і до нього сказав: Де ти? А той відповів: Почув я Твій голос у раю і злякався, бо нагий я, і сховався»* (Бут. 3:8-10). Люди уникають Бога не тому, що істинне релігійне життя нудне і одноманітне. Навпаки, вони схиляються перед моральними цінностями Біблії (особливо Десяти заповідей) і розуміють переваги духовності. Однак сучасне суспільство в переважній більшості обирає шлях світського життя — життя, в якому про Бога згадують лише у дні свят. Чому? Цей парадокс до кінця зрозуміти неможливо, це одна з абсурдних властивостей гріха. Устами пророка Єремії Господь промовляє до народу Юдеї, який забув свого Бога:

«... яку кривду знайшли батьки ваші в Мені, що вони віддалились від Мене й пішли за марнотою, і стали марними?» (Єрем. 2:5).

Сатана запевняв святе подружжя, що, порушуючи Божий Закон, вони багато чого виграють для себе. А хіба ми не чуємо подібних міркувань сьогодні? Є багато таких, хто твердить про обмеженість людей, котрі дотримуються Божих заповідей, запевняючи, що Його противники нібито мають ширший світогляд і користуються більшою свободою. Хіба це не відлуння голосу, що звучав у Едемі: «Дня того, коли будете з нього ви їсти (тобто порушите божественну вимогу), станете, немов Боги?»

«Єва щиро повірила словам сатани, але ця віра не врятувала жінку від покарання за гріх. Вона засумнівалась у словах Божих, і це призвело нещасну до падіння. На суді люди будуть засуджені не за те, що свідомо вірили омані, а за те, що не повірили Істині, знехтувавши можливістю пізнати її. Незважаючи на суперечливі докази сатани, непослух Богові завжди призводить до фатальних наслідків. Ми повинні усім серцем прагнути до пізнання Істини. Всі науки, які Бог звелів записати в Його Слові, дані нам як застереження і настанови з метою врятувати нас від омани. Нехтуючи ними, ми самі стягуємо на себе загибель. Немає жодних сумнівів: усе, що суперечить Божому Слову, походить від сатани»³.

«І побачила жінка, що дерево добре на їжу, і придатне для очей, і пожадане дерево, щоб набути знання. І взяла з його плоду, та й з'їла, і разом дала теж чоловікові своєму, — і він з'їв» (Бут. 3:6).

Згідно з обіцянкою змія, очі Адама та Єви відкрилися, проте їхня мрія про вище знання обернулася гірким розчаруванням. Цей перший з подальших незліченних обманів сатани продемонстрував, що обіцяні дияволом золоті гори насправді виявляються облудою. Втративши славу святості, пригнічені почуттям вини, соромлячись фізичної наготи, яка символізувала їхню внутрішню спустошеність, перша пара спробувала сховатись від Бога та виготовити собі одяг.

Погляньте, якими були негайні наслідки гріхопадіння: спочатку відчуження виникло між Адамом і Євою (Бут. 3:7), а потім — між ними і Богом (текст 8); у самій природі почала проявлятися ворожість (тексти 16-18); взаємостосунки між Адамом і Євою змінилися ще більше (текст 16); смерть ста-

Адам і Єва ховаються від Бога. Буття 3, 8-9»

ла невідворотною (текст 19); праця перетворилася на важкий обов'язок (текст 19). Окрім того, Адам і Єва були вигнані з Едемського саду (тексти 23, 24). О, якби вони могли передбачити наслідки свого вчинку!

Цікаво зауважити: змії сказав Єві, що вони будуть немов боги, котрі знають добро і зло, і в певному розумінні він говорив правду (текст 22). Але Бог не хотів, щоб люди знали зло; Він дав їм тільки добро (тов); усе, створене Ним, було «добре» (тов). Перший розділ книги Буття, де все створене Богом було «добрим» і не мало «зла», у поєднанні з словами (3:22) підтверджує цю ідею.

Прочитайте слова з книги Буття 3:1-6. Декілька елементів у цій розповіді вказують на те, що під час спокушування Єва була сама, а саме: 1) змії звертається тільки до жінки; 2) про Адама не згадується, доки Єва не дає йому плід; 3) Адам проклятий тому, що послухався жінки, а не тому, що послухався змія.

Список використаної літератури

I. Богословські першоджерела.

1. Біблія. / Переклад проф. Івана Огієнка. — Київ : Українське Біблійне Товариство, 2002.
2. Новий Завіт. / Переклад з давньогрецької о. Рафаїл Турко-няк. — Київ : Українське Біблійне Товариство, 2001.

II. Література з Богослов'я.

1. Дін Едіт. Знамениті жінки Біблії. — Москва : Кронпрес, 1995.
2. Канатуш В.Я. Біблійні жінки. «Біблія для всіх». — Санкт-Петербург : ХВМ «Еммануїл», 1997.
3. Уайт Еллен. Дочки Божі. Поради жінкам, що звершують християнське служіння. — Київ : Джерело Життя, 2002.
4. Уайт Еллен. Служіння зцілення. — Заокський. — Київ : Джерело Життя, 2002.
5. Уайт Еллен. Свідоцтво для Церкви. Заокський. — Київ : Джерело Життя, 1997.
6. Уайт Еллен. Дії апостолів. — Київ : Джерело Життя, 1995.
7. Уайт Еллен. Христос надія світу. — Київ : Джерело Життя, 1994.
8. Спенглер Боб і Марія. Ранкова хвала. — Київ : Джерело Життя, 2006.
9. Спенджен Ч.Х. Класичні поради. Хвилюючі душу проповіді від короля проповідників. — Завіт Христа, 2004.
10. Опарін О. А. Судді, які винесли вирок собі. — Харків : Факт, 2001р.
11. Нюстрем Ерік. Біблійний словник. — Санкт-Петербург : «Логос». Лаге, 1995.
12. Геллей Генрі Г. Біблійний довідник. — Торонто : Всесвітня християнська місія, 1985.
13. Біблійна енциклопедія. / Рос. переклад. — Російське Біблійне Товариство, 1995.
14. Ферреро Бруно. Короткі історії для душі. / Троянда також важлива. — Львів : Свічадо, 2007.
15. Ферреро Бруно. Часом досить промінчика. — Львів : Свічадо, 2006.
16. Ферреро Бруно. Сорок казок у пустелі. — Львів : Свічадо, 2007.
17. Ферреро Бруно. Кола на воді. — Львів : Свічадо, 2006.

18. Ферреро Бруно. Таємниця червоних рибок. — Львів : Свічадо, 2007.
19. Ферреро Бруно. Спів польового цвіркуна. — Львів : Свічадо, 2007.

ЗМІСТ

Передмова	3
ЖІНКИ У П'ЯТИКНИЖЖІ МОЙСЕЯ.....	5
Єва	6
Людські дочки	30
Дружина Ноя	38
Сарра	49
Агар	77
Дружина Лота.....	92
Дочки Лота	105
Ревека	118
Рахіль і Лія	140
Діна.....	155
Тамара	165
Дружина Потіфара	176
Осната	186
Йохеведа	188
Дочка фараона	198
Козбі	202
Маріям	214
Ціппора.....	227
Дочки Целофхада	236
Список використаної літератури	241
ЖІНКИ В КНИГАХ ІСУСА НАВИНА, СУДДІВ, РУТ	248
Рахав.....	248
Книга Суддів.....	267
Девора	270
Дочка Іфтаха	286
Мати Самсона.....	301
Даліла.....	325
Мати Михи.....	338
Наложниця левіта.....	356
Книга Рут	376
Рут	376
Список використаної літератури	411

ЖІНКИ В КНИГАХ ПРОРОКА САМУЇЛА.....	413
Від автора	414
Анна, мати Самуїла	416
Пеніна	444
Дружина Пінхаса.....	456
Мелхола.....	461
Авігаїл	486
Ендорська чарівниця	499
Ріцпа	511
Вірсавія	519
Смілива служниця	541
Мудра жінка з Авеля.....	543
Список використаної літератури	545

ЖІНКИ В КНИГАХ ЦАРІВ, ПРОРОКІВ,
ПІСНІ ПІСЕНЬ І ПРИПОВІСТЯХ СОЛОМОНА..... 547

Від автора

548

Перша книга Царів

551

 Дві жінки часів Соломона

 Цариця Савська.....

 Дружини і наложниці Соломона.....

 Єзавель

 Вдова із Сарепти

Друга книга Царів.....

613

 Шунамітянка

 Служниця Наамана

 Аталія і Йошават.....

 Худда.....

 Приповісті Соломона

 Жінки в Приповідях Соломона

 Пісня пісень.....

 Суламіта.....

Книги пророків

658

Книга пророка Даниїла

658

 Бабуся Валтасара

Книга пророка Осії

668

 Гомер

Книга пророка Єзекіїля

678

 Утіха очей (Дружина пророка Єзекіїля).....

 Приречені пророчиці

Притча про зрадливу жінку	691
Притча про двох сестер	694
Книга пророка Ісаї	697
Дочки Сіону	697
Книга Йова	699
Дружина Йова	699
Список використаної літератури	719
ЖІНКИ У КНИЗИ ЕСТЕР	721
Від автора	722
Цар Ксеркс.....	727
Бенкет.....	730
Цариця Вашті.....	733
Конкурс краси	741
Новий прем'єр-міністр.....	748
Мудрий план.....	759
Виконання плану	767
Дружина Гамана — Зереш	770
Диво.....	773
Перемога Божого народу	777
Епілог.....	784
Список використаної літератури	786
ЖІНКИ НОВОГО ЗАВІТУ	787
Біблія про матерів	788
Марія — мати Ісуса Христа	789
Єлисавета — мати Івана Хрестителя	797
Пророчиця Анна	801
Марія, мати Якова й Івана	813
Сидоненянка, названа також ханаанянкою	816
Марія з Вифанії (Марія Магдалина).....	818
Марта з Вифанії	829
Самарянка	836
Іродіада.....	844
Соломія	851
Жінка (дружина)	854
Дружина Понтія Пилата	855
Сапфіра	856
Тавіта.....	862

Лідія	869
Дамара.....	874
Прискилла.....	881
Друзілла	888
Верніка	893
Фіва.....	896
Евнікія і Лоїда	897
Жінки, імена яких Біблія не називає	903
Вдова з Наїну.....	903
Вдова з двома лептами.....	904
Жінки в Церквах	908
Жінка, яка піднесла голос.....	910
Жінка, схоплена на перелюбі.....	910
Три жінки, що страждали недугами	912
Жінка, що лежала в гарячці	912
Жінка, що «...хвора на кровотечу була...»	912
«...жінка, що вісімнадцять років мала духа немочі...»	912
Жінки у притчах	915
Дві жінки, які мололи на жорнах	915
П'ять мудрих і п'ять нерозумних дів.....	915
Жінка, яка згубила драхму	917
Вдовина віра	918
Список використаної літератури	924

Науково-популярне видання

БЛИК Андрій Дмитрович

БІБЛІЙНІ ЖІНКИ

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Марія Козяр*

Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерна верстка *Івана Бліща*

Підписано до друку 17.08.2016. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Умовн. друк. арк. 54,17. Умовн. фарбо-відб. 54,17.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м.Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07, 52-05-48, 52-19-66
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN: 978-966-10-3983-3

9 789661 039833